

Humanitära interventioner

En teoriutvecklande studie.

Abstract

Konflikterna i Somalia respektive Darfur (Sudan) är två av likartad karaktär men med olika utfall, i den tidigare initierades och genomfördes en intervention medan i den senare har en sådan uteblivit. I fallet Somalia tog det inte lång tid innan FN med USA i spetsen hade tagit plats i landet med avsikt att få till stånd ett slut på den interna konflikten. Fallet Darfur är av likartad karaktär där hundratusentals människor redan mist livet och än fler drivits på flykt men till skillnad från Somaliakonflikten har ingen intervention ännu initierats. Med bakgrund och en historisk överblick till konflikternas start görs ett försök att analysera de båda utfallen. För att förstå situationerna använder vi oss av fem olika förklaringsvariabler, *aktörsperspektiv, system, media, suveränitet och intressen*. De olika förklaringsvariablerna ger tillsammans en sammansatt bild av vilka faktorer som spelar en avgörande roll i huruvida en intervention har goda eller mindre bra förutsättningar att bli ett faktum. Resultatet visade att de var och en för sig gav en fragmenterad bild av varför respektive varför inte en intervention initierats medan de tillsammans länkade ihop bilden till en sammansatt helhet genom att vara beroende av varandra. Med facit i hand kan man ifrågasätta om interventionen i Somalia var lyckad eller misslyckad, frågan kring Darfur har fortfarande inte fått något svar och vi väntar på om det i slutändan kommer att initieras en intervention eller om världen passivt fortsätter att iaktta ohyggligheterna som utträttas. Av förutsättningarna att döma ser det onekligen inte ljus ut.

Nyckelord: Komparativ analys, solidarism, realism, system, intressen, media, suveränitet, aktörsperspektiv.

Antal tecken: 63247st

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Metod	6
3. Bakgrund	7
3.1 Somalia	7
3.2 Darfur	9
4. Teori	12
4.1 Realism	12
4.2 Solidarism	13
4.3 Förklaringsvariabler	13
5. Analys	16
5.1 Somalia	16
5.1.1 Förklaringsvariabler	16
5.1.1.1	16
5.1.1.2 System	17
5.1.1.3 Intressen	18
5.1.1.4 Aktörsperspektiv	19
5.1.1.5 Suveränitet	20
5.2 Darfur	21
5.2.1 Förklaringsvariabler	21
5.2.1.1 Media	21
5.2.1.2 System	22
5.2.1.3 Intressen	23
5.2.1.4 Aktörsperspektiv	25
5.2.1.5 Suveränitet	25
6. Slutsats	26
7. Litteraturförteckning	31
7.1 Böcker	31

7.2	Artiklar	31
7.3	Internetkällor	32

1. Inledning

Ett arbete om humanitära interventioner där vi med hjälp av *realism* och *solidarism* samt olika *förklaringsvariabler* ämnar göra en komparativ analys mellan Darfuumrådet i Sudan och Somalia. Vi har tänkt oss att genomföra en komparativ analys på området humanitära interventioner och syftet med detta är att finna en teori/förklaringsmall vilken kan förklara varför alternativt varför inte en sådan kommer till stånd. Vi har valt att använda oss av konflikten i Darfuumrådet i Sudan samt interventionen i Somalia i början av 1990-talet. Anledningen till att vi valt dess två för den komparativa analysen är att de är snarlika fall vilka haft två olika resultat, vi anser att dessa två fall materialmässigt har goda möjligheter att bistå med vad som behövs för att kunna applicera de ovan nämnda *förklaringsvariablerna*. I Somalia intervenerade FN/USA medan i Sudan har ingen intervention ännu initierats, detta trots att konflikten i Darfur klassats som ett humanitärt katastrofområde. Vi vill genom undersökningen finna ett svar till varför världssamfundet väljer att blunda för den mänskliga katastrofen i Darfur då man drygt tio år tidigare valde att intervensera i det likartade fallet Somalia. Undersökningen strävar summa summarum efter att finna en teori vilken kan förklara humanitära interventioner, där dagens vedertagna teoretiska infallsvinklar misslyckas med detsamma. Vi söker förståelse kring varför en intervention inte kommit till stånd i Darfur och varför den enligt vår mening solidariska interventionen i Somalia blev ett faktum. Dagens teorier vilka man kan applicera på de båda fallen lämnar mycket i övrigt att önska i mån av förklaring av de båda, detta ser vi som en svaghet vilket vi genom att söka en generell teori vill ändra på. Vi kommer som tidigare nämnt använda oss av *realism* och *solidarism* samt fem *förklaringsvariabler* för att förstå *humanitära interventioner*.

Vår problemformulering är som följer.

Varför intervenerade FN/världssamfundet i Somalia men varför har ingen intervention kommit till stånd i Darfur?

2. Metod

Eftersom kärnan i vår uppsats är *humanitära interventioner* behöver vi också en definition av vad vi menar med uttrycket. Vi har valt att använda oss av Vincents definition som vi anser rent generellt är en relativt heltäckande och god förklaring av begreppet. Den är samtidigt passande för vårt eget ändamål och stämmer väl överens med vår egen tolkning av begreppet.

”Activity undertaken by state, a group within a state, a group of states or an international organisation which interferes coercively in the domestic affairs of a nother state. It is a descret event having a beginning and an end, it is aimed at the athourity structure of the target state. It is not necessarily lawful or unlawful, but does break a conventional pattern of international relations”(Baylis et al. 2001 s.472).

Eftersom att vi ämnar närma oss problemformuleringen genom att göra en teoriutvecklande studie så har vi disponerat och lagt upp arbetet kring vår teori/*förklaringsvariabler* och sedan applicerat den på de två fall vi valt att studera. Appliceringen är inte explicit uttryckt i *realism* och *solidarism* men dess tolkningsramar för ämnet återkommer genom hela uppsatsen.

Genom att göra en komparation på de två fallen med hjälp av de olika *förklaringsvariablerna* vi valt för ändamålen hoppas vi kunna reda ut den frågeställning vi initialt ställ. I praktiken betyder det att varje *förklaringsvariabel* appliceras på vardera fallet och får svara för huruvida effekten av den kan anses ha haft någon avgörande eller marginell betydelse för utgången av resultatet. När alla *förklaringsvariabler* har givits plats i de båda fallen och behandlats i den mån det är möjligt så är tanken att vi ska analysera utfallet och då dra slutsatsen kring vilka beröringspunkter och skillnader som kan vara avgörande för att resultatet i de två fallen blivit olika.

Materialet som vi utgår ifrån i denna studie kommer uteslutande att bestå av andrahandskällor. En viss svaghet kan tyckas men är i vårt fall snarast nödvändig och enda tänkbara alternativet då anskaffandet av förstahandskällor förmodligen skulle resultera i ett tidshaveri som då omöjliggjort hela projektet. Istället försöker vi av våra andrahandskällor och de *förklaringsvariabler* vi valt för uppsatsen att skapa en så klar och tydlig bild som möjligt är för läsaren. De *förklaringsvariabler* vi har valt valde vi utifrån tanken att de fångar in hela det spektra av variabler som påverkar möjligheten till en *humanitär intervention*. De

utelämnar ingen viktig påverkansmöjlighet vilket är av värde för att kunna ge en så fullgod bild av problemområdet för läsaren som möjligt.

Att vi inte använder oss av förstahandskällor samt drar slutsatser utifrån eget valda förklaringsvariabler vilka vi anser spela stor roll i utfallet av en konflikt där en *humanitär intervention* vore eftersträvansvärd kan ses som en svaghet i arbetet. Samtidigt så är det så att de källor som vi i viss mån kan hänvisa till även de drar slutsatser som det till skillnad från naturvetenskaplig forskning inte direkt går att bevisa. Detta är heller ingen positivistisk analys i dess renodlade bemärkelse utan mer än teoriskapande(/användande) analys av ett problemområde, vilket inte går att direkt mäta då händelser utspelas på grund av vad människor gör och hur de handlar vilket inte är förutsägbart eller mätbart på samma sätt som i ett naturvetenskapligt ämne.

3. Bakgrund

3.1 Somalia

Det 'somaliska folket' var under kolonisationens delat mellan en brittisk, en italiensk del av somaliland och det var dessa två områden som i självständigheten 1960 slogs samman till det Somalia vilket existerar idag (Abiew 1999 s.159). Somalia är socialt uppbyggt kring klansystem vilket är av stor betydelse för att kunna förstå de inre stridigheter som fanns/finns i Somalia. Eftersom landet är ett språkligt och etniskt homogent sker en stor del av identifieringen genom den klan man lever och verkar i. Detta system av klaner är uppbyggt på ett komplicerat 'stor'-klan och subklan nivåer där starka band av tillhörighet samt självständighet gentemot andra klaner råder (Wheeler 2000 s.174).

1969 tog Siad Barre makten genom en statskupp. Under hans styre upplevde landet ett någorlunda stabilt 70- och 80-tal, främst på grund av förtryck, förföljelse och hans förmåga att manipulera inrikespolitiken. Han använde sig av en sorts söndra och härskartaktik då han ställde olika klaners intressen mot varandra och undgick därmed att själv utstå risken för uppror (Abiew 1999 s.159f).

Under kalla kriget stödde USA Barres regim med ekonomiska medel för att på så sätt stabilisera Afrikas horn men även för att verka som motvikt mot det sovjetstödda Etiopien. När det kalla kriget sedan tog slut ansåg inte USA att det längre var nödvändigt att stödja

regimen i landet varför det snabbt drabbades av allt fler klanstridigheter. Barre var i efterdyningarna av kalla krigets slut försvagad politisk och militärt av dels de inre stridigheterna men även på grund av att han inte längre åtnjöt USA:s stöd (Western 2002 s.119).

1991 avsattes Barre i en statskupp av en allians mellan general Mohamed Farah Aidid och Ali Mahdi vilka var ledande personer inom Hawiyklanen och som 1989 bildat sammanslutningen The United Somali Congress (USC). Denna sammanslutning splittrades dock efter att man drivit Barre från huvudstaden. På subklansnivå antog två stridande fraktioner skepnad, vilka eftersträvade att tillskansa sig inflytande i det maktvakuum som Barre lämnat efter sig (Wheeler 2000 s.174).

Dessa klanstrider mellan Aidid och Mahdi ledde i november –91 till fullskaligt krig, vilket slog ut matproduktionen i landet som i sin tur i samband med torka fick resultatet att befolkningen led av svält och undernäring. Stridigheter i främst huvudstaden Mogadishu beräknas ha kostat 14000 livet och sårat 30000 samtidigt som det beräknas att 300000-350000 dött på grund av undernäring och svält (Ibid. 2000 s.174). Samtidigt var upp mot en halv miljon på flykt både inom landet och till grannländerna Etiopien, Djibouti, och Kenya (Western 2002 s.122).

FN försöker medla mellan de stridande parterna, vilket är ett problem då det inte finns någon fungerande statsapparat med egentlig legitimitet att medla med. Man lyckas dock få fram en vapenvila mellan Aidid och Mahdi efter vilket FN-operationen UNOSOM I (United Nations Operation in Somalia) inleds för att få fram matleveranser till den svältande befolkningen. Man lyckas senare i samrådighet med de stridande parterna samt äldreråd i de olika klanerna få till stånd att 500 pakistanska FN-soldater ska övervaka hjälpsändningar. FN tar kontroll över Mogadishus flygplats för att skapa en flygbro med hjälpsändningar in i landet. Trots detta fortsätter väpnade fraktioner som inte respekterar vapenstilleståndet att hota och råna hjälpsändningar vilket gör att FN-operationen blir tämligen verkningslös (Wheeler 2000 s.175-178).

I och med att vapenvilan inte respekteras av olika klanfraktioner och gäng genomdrivar FN's säkerhetsråd resolution 794 vilken är inledningen på Operation Restore Hope med UNITAF, vilka ska fungera som militär uppbackning till de humanitära operationerna. Utöver detta

inleds UNSCOM II vars uppdrag är att stabilisera fred och lagar i landet för att FN så småningom ska kunna dra sig tillbaka.

När sedan 24 pakistanska FN-soldater dödas av stridande klanmedlemmar leder detta till att FN's säkerhetsråd genomdriver resolution 837 i syfte att totalt avväpna de skyldiga till attacken. USA tar ledningen för denna militära intervention i syfte att stabilisera läget samt att skydda de hjälpsändningar som på grund av stridigheterna inte kommer de behövande till hjälp i samma utsträckning som initialt var tänkt.

Skulden för de pakistanska FN-soldaternas död läggs på Aidid som under flera månader sommaren –92 eftersöks utan framgång. Denna jakt kulminerar så småningom i en USA-ledd, misslyckad operation att fånga Aidid i dagsljus i Mogadishu. I denna misslyckade operation dödas arton amerikanska soldater och ytterligare antal skadas. Efter detta misslyckande drar sig USA tillbaka och andra väststater följer deras exempel vilket i efterhand får hela interventionen att bli ett stort misslyckande (Abiew 1999 s.164ff, Wheeler 2000 s.194-200).

Interventionen i Somalia kan delas in i fyra stycken faser

Juli - december –92 observation av vapenvilan och humanitära operationer.

December –92 – mars –93 militärt skydd av den humanitära interventionen.

Juni – oktober –93 militär intervention i syfte att skydda FN personal, hjälpsändningar samt stabilisera läget.

Efter oktober –93 nationsbyggande syfte.

I mars –95 drar sig FN ur interventionen efter det att UNOSOM's mandat gått ut och inga parter haft något intresse av en förlängning.

3.2 Darfur

Konflikten i Darfur, en provins belägen i sydvästra Sudan är en av de mest flagranta och i ögonfallande exemplena på hur en blodig konflikt kan fortlöpa utan att åtgärder vidtas varken av staten internt eller av världssamfundet för att få ett slut på de ohyggligheter som pågår (Dagne 2006 s.4).

Bakgrunden till konflikten är svårtolkad och bör ses i en bredare kontext då landet har en historia av inre stridigheter ända sedan självständigheten 1956. Den konflikt vi idag hänvisar

till som Darfurkonflikten såg sitt ljus i början av 2003, men är orsaken av inre konflikt och stridigheter som tog sin början decennier tidigare. Redan innan dagens konflikt blossade upp har landet plågats av stridigheter främst mellan den norra styrande delens muslim/arabiska befolkning och den i söder som består delvis av kristna och en mer sekulär befolkning, samt stora skillnader i fördelningen av ekonomiska medel i de olika regionerna likt situationen mellan öst och väst Pakistan (Stoessinger 2005 s.169ff)(Dagne 2006 s.1ff).

Den tidigare Sudanesiska regeringen som avsattes av den nuvarande NIF (National Islamic Front) 1989 har medgivit att det har begått misstag gällande behandlingen av de södra provinserna och har således ålagt sig att rätta till de fel som tidigare begåtts medan den nuvarande regeringen är fast ansluten till en hårdare våldslinje mot sydprovinserna och har kvävt alla krav på autonomi och krav på likställdhet. NIF började då, redan i begynnelsen av 90-talet att beväpna en arabmilis för att tillskansa sig ett slagkraftigt vapen mot eventuella försök till uppror (Dagne 2006 s.1f).

Kärnan i dagens konflikt då, den mellan regeringsstödda milisen Janjaweed och stridande förband och förgreningar i Darfur, främst representerade av SLA (Sudan Liberation Army) och JEM (Justice and Equity Movement). Vad som kan anses anmärkningsvärt är att befolkningen i Darfur precis som i styrande Khartoum är muslimsk men till skillnad tillhör afrikanska etniska grupperingar och således inte araber som befolkningen i Khartoum (Ibid. 2006 s.2).

Konflikten triggades av att rebellgrupper utmanade NIF i ett försök att slå tillbaka mot den diskriminering och förtryck de ansåg sig vara utsatta för. Vad vi idag åsyftar till när det talas om konflikten i Darfur är således den terror som Sudans regering, främst i skepnad av Janjaweedmilisen som genomförs i Darfur mot civilbefolkningen i syfte att krossa de rebellgrupper som står i opposition till regeringen (Ibid. 2006 s.2).

Dessa händelser är vad som gjort Darfur till den oroshärd och humanitära katastrof som under de senaste åren varit mer eller mindre vardagsmat för civilbefolkningen i området. Dessa överträdelser av de mänskliga rättigheterna har åsamkat flyktingströmmar både inom landet men även utanför Sudans gränser till bl.a. in i grannlandet Chad som vid tillfälle varit mycket nära att explicit dras in den öppna konflikten, men lyckats stoppas innan angripare nåt huvudstaden (Grono 2006 s.624f).

Trots att det gjorts jämförelser av den rådande konfliktens magnitud till katastrofer som den i Rwanda drygt 10 år tidigare och att FN:s generalsekreterare Kofi Annan gått ut och öppet förkastat de ohyggligheter som låts fortskrida i regionen har fortfarande inga betydande åtgärder vidtagits för att från externt håll sättas stopp för katastrofen (Dagne 2006 s.4). Inte heller det faktum att diverse eldupphör och fredsöverenskommelser förhandlats fram tycks ha någon inverkan på situationens allvarliga förhållande utan terrorn gentemot de civila kan fortgå utan avbrott. Janjaweedmilisens ovilja att upphöra med kränkningen av mänskliga rättigheter kan dels förklaras av att den stöds av regeringen vilket gör att situationen är i kritiskt behov av att en hållbar lösning kommer till stånd (Grono 2006 s.624f).

Trots dessa flagranta exempel och tillstymmelse till folkmord så väljer EU, FN och USA att avvakta med sitt agerande och diskussionerna kring problematiken tycks vara ett av de mer lågprioriterade. EU har avböjt att aktivt delta i konflikten i form av att skicka trupper utan hänvisar viktigheten i att stödja de AU:s (Afrikanska unionen) som finns på plats då man menar att de är bättre med en intervenerande styrka som är så lokalt anknuten som möjligt. Problemet här är delvis att AU-styrkan har begränsade ekonomiska och materiella resurser för att på ett värdefullt sätt kunna agera i fredsbevarande syfte samt att deras befogenheter också är så pass begränsade att de inte under rimliga förhållanden kan hålla konflikten i schakt med rädsla att stöta sig med regeringen i Khartoum och på så vis mista sin rättighet att närvara över huvud taget (Dagne 2006 s.8ff).

Även FN kan man säga har misslyckats att åstadkomma något av värde då vägen via säkerhetsrådet hindras i och med att både Kina och Rysslans ställer sig mycket aviga till interventioner rent generellt då de fruktar att i senare skede själva bli offer för sådana med tanke på deras ockupering av Tibet och Tjetjenien. Kina är dessutom en stor importör av den Sudanska oljan och har därigenom en ovilja att stöta sig med den Sudanska regeringen (Grono 2006 s.628).

FN har således försökt fånga medgivandet från regeringen i Khartoum för att på så vis undvika vägen genom säkerhetsrådet men den tycks minst lika avlägsen å regeringen i Sudan starkt har uttryckt sig emot något sådant med hänvisning till att man inte tänker hållas som gisslan av det internationella samfundet (Ibid. 2006 s.629).

Kofi Annan har också sagt att en intervention i Sudan inte kommer att genomföras utan medgivande från dess regering vilket uppenbarligen inte verkar ske. Inte heller USA visar i

frågan någon större vilja att engagera sig i konflikten och det finns inga planer på att landsätta en styrka i ytterligare en öken för att häva striderna. Situationen som uppstår här leder på så vis till att man tillåter en medelintensiv konflikt fortgå utan större vilja att ingripa och hänvisar ansvaret till återupprättande av lugnt till den illa utrustade AU-styrkan som redan finns i provinsen (Grono 2006 s.625ff).

Hela konflikten faller in i ett mönster alá moment 22 då FN inte är beredda att gå över de stadgar som råder utan väntar på ett medgivande från Khartoum, vilket i sin tur förmodligen inte kommer att inträffa då de direkt och indirekt stöder de massaker som sker. Konflikten tycks heller inte vara så viktig eller intensiv för att tillräckligt stort tryck ska utövas på de resursstarka nationer som annars skulle ha möjlighet att kunna ingripa genom en militär intervention i fredsbevarande syfte.

4. Teori

I ett försök att förklara vad som föranledde de olika ställningstagandena i dessa båda konflikter, tar vi hjälp av två vedertagna teorier som bas för skrivandet och utefter dessa göra en egen påbyggnad. De två ”hjälp teorier” vi ämnar använda oss av är *realismen* och *solidarismen* vilka är två kontrasterande teorier som har olika utgångspunkter i hur man kan förklara en humanitär intervention.

4.1 Realism

Realismen som kanske kan anses vara den mest begagnade av teorier för att förklara internationella relationer har sin kärna i tanken kring staters *suveränitet* och respekten kring just denna. *Realismen* problematiserar interventioner av humanitärt slag genom att postulera det faktum att den intervenerande staten eller staterna endast söker göra detta för att utvinna eller bevara egna *intressen* (Hay 2002 s.18f).

Genom att göra dessa antaganden kan bitande kritik riktas mot en alltför generös möjlighet att intervensera i suveräna staters angelägenheter då dessa möjligheter allt för lätt skulle kunna manipuleras för att vinna egna *intressen* eller rent av suga ut svagare stater i egenskap av att vara den starke (Wheeler 2000 s.29).

Vidare söker *realismen* förklara mänskligt politiskt handlande efter tanken om att människor motiveras av tanken att dominera över varandra. Dess tankar gör det även möjligt att ur realistisk synvinkel förstå länders egenintresse och vilja att dominera, samt deras konstanta sökande efter makt. Inom *realismen* finns teorin om Rational Actor Model (RAM) vilken menar att staters relationer bör förstås utefter att (1) sammanslutningar av länder/stater är nyckelaktörer, (2) stater är rationella och kalkylerande i den mening att de alltid söker det alternativ vilket har störst potential att maximera vad staten tjänar, (3) internationella systemet är anarkiskt varför aggressivt beteende stater emellan går att förstå samt (4) att de dominerande politiska målen för en stat är säkerhet och makt (Allison et al. 1999 s.26ff). RAM kommer i texten inte vara explicit uttryckt men som tidigare nämnt utgör den genomgående ett ramverk för förståelse av inblandade staters handlande.

4.1 Solidarism

Solidarismen och tanken kring den går i motsats till *realismen* och fokuserar kring det faktum att humanitärt lidande och grava överträdelser av mänskliga rättigheter måste föreligga de incitament som går emot en intervention. *Solidarismen* hävdar att sådana överträdelser måste ligga till grund för ett åliggande av världssamfundet att agera och stoppa de överträdelser som begås. Vid händelse av att en stat utför brott mot mänskliga rättigheter och dess egna befolkning ska det bortses från suveränitetsprincipen (Ibid. 2000 s.38).

Dock pekar man på olika kriterier som bör iakttas innan ett beslut om en intervention görs. För det första (1) måste orsaken till en intervention vara en betydande/exceptionell humanitär katastrof, (2) bruk av våldsmedel måste vara en sista utväg, (3) storleken av interventionen måste stå i proportionalitet till vad som är tänkt att åstadkommas samt (4) att användande av våldsmedel har stor sannolikhet för en positiv humanitärt resultat (Ibid 2000 s.33f).

Utifrån dessa två teorier går det att förklara en hel del i den ena eller den andra konflikten, men teorierna lämnar också otillfredsställande håligheter och vakuum som kräver andra förklaringsvariabler.

4.2 Förklaringsvariabler

För att kunna få förståelse kring ett så komplext fenomen som humanitära interventioner innebär har vi valt ut fem stycken variabler vilka vi anser har stor förklaringskraft inom detta område. De förklaringsvariabler vilka vi har valt är som följer *media*, *system*, *intressen*, *aktörsperspektiv* samt *suveränitet*.

För att förstå hur vi ämnar använda dem måste vi även operationalisera variablerna så att innebörden av dem blir tydlig. Vi anser att den operationalisering vi nedan gör medför förståelse för hur vi vill använda förklaringsvariablerna och att de även innebär god validitet för förståelse av humanitära interventioner. Det vill säga att vi mäter det som ämnas mäta (Esaiasson et al. 2005 s57ff).

Medias som förklaringsvariabel undersöker vilken roll media haft eller har i en konflikt. På vilket sätt har olika medier väckt opinion och varför. *Media* har av förståliga skäl en möjlighet att verka som opinionsbildare och i mångt och mycket kan mediareporteringen av en viss händelse/fenomen tendera att skapa allmän opinion, vilken politiker sedan måste ta hänsyn till. *Media* som förklaringsvariabel syftar därmed till att se samt förstå hur pass involverade *media* kan vara/varit i det som lett fram till det politiska beslutet att intervensera i en konfliktshärd. Vi söker även visa att utebliven mediareportering kan få liknande konsekvenser om än åt motsatt håll.

I *system* ämnar vi förklara varför och hur stater inom det internationella systemet påverkar och förhåller sig till varandra. *System* behandlar vidare varför länder agerar på vissa vis utefter hur spelreglerna ser ut på den internationella arenan det vill säga inte varför länder tar vissa politiska beslut utan vad i det internationella systemet som får dem att ta dessa beslut. Termen *system* syftar tillbaka på användningsområdet inom konventionell IP-teori och lämpar sig väl för att användas som förklaringsvariabel i uppsatsen, varav vi valt att låna in den (referens).

Intressen innefattar främst ekonomiska variabler vilka vi menar styr länders handlande jämt emot varandra. *Intressen* berör även bilaterala samarbeten/avtal vilka gör att enskilda länders handlingsutrymmen påverkas på så sätt att avtal både låser en lands handlande och dess *intressen* samt medför att man genom avtal/samarbeten kan påverka enskilda länder för ens egna syften.

Vår infallsvinkel på *intressen* kommer främst styras av tanken som följer.

”War is the continuation of politics by other means” (Fox 2001 s.147).

Vi menar genom denna definition på *intressen* att stater styrs av *egenintressen* och att fred endast bevaras så länge som stater har intresse av detta. På samma sätt fortgår endast krig så länge som stater har *intressen* i detta. Detta är om möjligt en cynisk syn på världens länder och dess möjlighet till att vara sorts väktare för/av sina medborgare dock anser vi att länders vinstmaximerande *intressen* för dem är ett högre mål än beskydd av mänskligheten vilket det finns otaliga exempel på, dock inga som vi närmare kan gå in på i denna uppsats. Nämnas bör dock USA:s förhållande till Saddam och Belgiens hållning i Rwanda.

Aktörsperspektivet hanterar personer i ledande ställningar vilka kan ha haft stor påverkan på ett beslut eller inflytande över initieringen/implementeringen av detsamma. I denna uppsats har vi valt att uteslutande inrikta oss på George Bush den äldre samt yngre dels för att de som presidenter i USA vid de olika tillfällena självklart har stor påverkan över händelseförloppet. Men även för att de som far och son under två olika administrationer ställts inför liknande problematik vad gäller humanitära interventioner.

Anledningen till att vi valt dessa två är även att den som innehar presidentskapet i USA sitter på en stark maktposition vilken initierar mycket av den politik vilket ska föras fram för att så småningom implementeras (Choe 2003 s.44-48).

I *aktörsperspektivet* kommer vi att begagna oss av Rostatis ’belief system’ för att kunna förstå och dra slutsatser av vad de olika ledarna prioriterar utefter sina personliga föreställningar (Rosati 2001 s.63).

Suveränitet behandlar suveränitetsprincipen vilken till stor del styr hur länder i dagens internationella *system* förhåller sig till varandra. För att kunna förstå varför och hur vi ska använda *suveränitet* som förklaringsvariabel för humanitära interventioner är det viktigt att förstå varför den existerar och hur den spelar roll för internationella relationer.

När den skapades hade ett antal större länder invaderat mindre tyska riken och använt dem för att strida om makten i Europa. Efter freden i Westfalen vilket avslutade trettioåriga kriget i dåvarande ’Tyskland’ på 1600-t höll man fram suveränitetsprincipen som grundläggande för

hur stater ska behandla varandra i framtiden. Syftet var därmed att beskydda mindre riken/stater vilka inte skulle kunna stå emot de större aktörerna på den internationella arenan (Baylis et al. 2001 s.42ff).

Med dessa förklaringsvariabler ska vi söka sätta upp ett ramverk för att kunna hantera/förstå humanitära interventioner. Dessa variabler innebär att man på fall av konflikter där humanitära interventioner kan komma till stånd har en möjlig ram för att förstå problematik med desamma.

5. Analys

5.1 Somalia

5.1.1 Förklaringsvariabler

5.1.1.1 Media

Situationen i Somalia innan interventionen var som ovan beskrivet präglad av en svårartad svältkatastrof vilken dels berodde på inbördeskrigets effekter på den inhemska jordbruksproduktionen men även av en svår torka som förvärrade situationen till en landsvid humanitär svältkatastrof (Western 2002 s.115).

Resultatet blev att världen översvämmades av bilder från Somalia som visade på det individuella lidande som den civila befolkningen fick utstå och vilka katastrofala effekter som blev följden av denna svält. Det faktum att mediebevakningen kontinuerligt matade västvärlden med bilder och reportage som talade direkt till vårt kollektiva samvete över det helvete som den civila befolkningen i Somalia fick utstå växte det fram en opinion i flera länder som förespråkade en intervention (Ibid. 2002 s.135f).

På många håll världen över blev denna opinion stark och fick till följd att makthavare tvingades konfronteras med denna konflikt. När den nu lyfts upp på dagordningen gjorde det betydligt svårare att ignorera det som skedde. Detta åskådliggörs mycket tillfredsställande med citatet ”CNN got us into Somalia, and CNN got us out” (Ibid. 2002 s.114).

Även NGO's verkade för att på gräsrotsnivå lobba för att åstadkomma ett starkare gensvar för att förändra USA hållning till den humanitära katastrofen i Somalia. Denna lobbyism för en förändrad inställning till Somalia använde sig mycket av *media* för att väcka opinion inom USA vilket skulle verka som tryck på Bushadministrationen (Ibid. 2002 s.124f).

Dock argumenterar Western även mot att CNN och *media* i stort skulle haft en så stor roll som det i efterhand tillmäts då det endast visades en handfull inslag från Somalia i nationell tv innan Bush bestämde sig för att intervention var ett alternativ. Han menar snarare att misslyckanden på hemmaplan, förlust i presidentval och kongressval, samt att diskussionen låg mellan intervention i Bosnien eller Somalia snarare ligger till grund för Bush helomvändning från en tidigare restriktiv hållning (Ibid. 2002 s.130).

I USA var trycket från allmänheten stort och till skillnad från den nuvarande konflikten i Darfur då mediatrycket och bilder från katastrofen saknas kan den nuvarande Bushadministrationen på ett annat vis undvika en folkopinion då mediatrycket helt och hållet är riktat på Irak och konflikten där.

Paradoxalt nog kan man hävda att det också var trycket från *media* som fick USA att dra sig tillbaka från Somalia då opinionen svängde efter att bilder på skändade Amerikanska soldater visats på tv-skärmarna över nationen och blev den drivgas som slutligen fick USA att dra sig tillbaka (Baylis et al. s.479f).

5.1.1.2 System

Konflikten i Somalia nådde sitt klimax åren efter det att en av 1900-talets mest långlivade konflikten nyligen fått ett slut. Världspolitiken fick helt plötsligt nya spelregler efter det att USA:s värsta antagonist helt plötsligt hade kastat in handduken, i och med Sovjetunionens upplösning rasade den rigida bipolära strukturen till förmån för en mer unipolär där USA nu stod ensam utan konkurrens i striden kring att vara världshegemon. Att Sovjet nu fallit lämnade givetvis ett vakuum och behovet av att bevaka sina politiska positioner inom världspolitiken förlorade en stor del av sin vikt. Det fanns inte längre några direkta hinder för USA att agera som en mer offensiv aktör på den världspolitiska arenan, därmed kan man resonera enligt linjen att USA:s intervention i Somalia delvis möjliggjordes genom att det strax efter kalla krigets slut inte fanns någon ersättare till Sovjet som balanserade makten utan

att det nyvunna självförtroende som USA erhållit genom att gå segrande ur den striden spelade in i beslutet att ta aktion.

Dock uppkommer frågan om vad syftet var med interventionen, ur ett realistiskt perspektiv är interventionen mycket svårförståelig på grund av att det i Somalia inte finns något som är av direkt intresse för USA. Enligt *realismens* mening krävs speciella *intressen* för att en intervention ska komma till stånd (Hay 2002 s.18).

Vad man skulle kunna resonera kring om man vill sluta sig till en realistisk tolkning av interventionen är att USA i och med en 'befrielseintervention' i Somalia genererar en tacksamhetsskuld som de i sin tur kan utnyttja för att stärka sin ställning i det för dem viktiga geopolitiska området kring arabiska halvön (Ibid. 2002 s.19).

Genom att sluta ännu en stat till sin sida jämte Egypten, Israel m.fl. Deras tidigare intresse låg i att balansera mot Sovjet men när det intresset nu kunde anses vara obsolet, denna indikator ger långt ifrån en helhetsförklaring till valet av intervention då man under de premisserna kunnat vänta sig att USA skulle intervensera i var och en av de konflikter som under tillfället rådde. Däremot kan den vara en givande del av en helhetsbild och på så vis ge en vital bit till det pussel som genom resterande bitar sedermera ska ge oss en klar bild kring orsak/verkan förhållandena.

5.1.1.3 Intressen

Somalia är ett land i stort sett utan naturliga tillgångar, betydande industri etc. Av detta kan man dra slutsatsen att det för utländska makter inte finns något större intresse av landet förutom då under kalla kriget i och med stormakternas geopolitiska *intressen*. Dock ligger Somalia i ett området runt Afrikas horn som fortfarande är intressant ur ett geopolitiskt perspektiv då politiskt inflytande ger en utökad maktbas för det politiskt viktiga mellanöstern. USA gav som tidigare nämnt upp sitt inflytande i Somalia när kalla kriget var slut genom att inte längre stödja Siad Barres regim (Abiew 1999 s.160).

Av detta kan man förstå att landet med sin svaga ekonomi och avsaknad av viktiga naturtillgångar inte spelar en särskilt stor roll politiskt och därför på denna punkt inte är av större intresse för länder med interkontinentala maktaspirationer.

Ur en realistisk synvinkel blir därför interventionen i Somalia tämligen svårförståelig då inga tecken vilka torde tyda på att främst politiska *intressen* styrde interventionen. Dock kan man efter hur George W Bush och joint chiefs retorik gick om en möjlig intervention och även i vilken kontext som denna diskuterades (Western 2002 s.117ff).

Under samma tid så hade Jugoslavien som federation fallit samman och som resultat av detta inbördeskriget utbrutit. Det fanns under denna tidpunkt en opinion för en intervention i Bosnien för att på så sätt få ett slut på inbördeskriget i landet. En sådan intervention hade Joint Chiefs med Colin Powell i spetsen inget intresse av (Ibid. 2002 s.132).

Samtidigt som detta skedde så väcktes som tidigare sagt opinion av främst *media* för en humanitär intervention i Somalia för att förhindra hungernöden som rådde där.

Diskussionen mellan militär och ledning i USA gick därför mellan en intervention i Somalia eller i Bosnien. Joint chiefs ville helst inte intervensera i något av länderna men fann en intervention i Bosnien som ett mycket större projekt än en intervention i Somalia. Somalia sågs som lite av ett enklare och mindre kostsamt projekt att företa sig varför man på sätt och föredrog en intervention i Somalia i detta lite cyniskt kallat valet mellan pest eller kolera (Ibid. 2002 s.130ff).

5.1.1.4 Aktörsperspektiv

Bush d.ä. inställning till att intervensera i antingen Somalia eller Bosnien var till stor del formad av Joint Chief Colin Powell motvilja mot att blanda in amerikanska trupper i andra länders angelägenheter.

Bush ändrar dock inställning till en intervention i Somalia under regi av FN. Denna omvälvande ändring i inställning kan förklaras på många sätt. Dels finns den humanitära katastrofen med svältande barn vilka kablades ut i varje amerikanskt vardagsrum och även troligen hos familjen Bush. Det framstår som om hans motiv för interventionen är helt humanitära och speciellt efter det att den amerikanske ambassadören till Kenya Smith Hempstone i ett meddelande med titeln ”A Day in Hell” beskrivit tillståndet i Somalia (Fox 2001 s.150).

Värt att notera är även att Bush av Deputies Committee fick tre möjliga alternativa policyalternativ. Antingen kunde man (1) stärka FN genom militärt sjö- och flygunderstöd,

(2) en mindre intervention för att förbereda en utvidgad FN-intervention eller (3) intervention av amerikanska samt allierade trupper under FN-flagg. Detta sista mest kostsamma företag var det som Bush valde, intressant är att USA som land inte har något betydande att vinna på en intervention (Ibid. 2001 s.149f).

Inrikespolitiskt hade Bush under den här tiden vissa problem med en allt större grupp av politiker som höjde rösterna för att en intervention skulle komma till stånd. Bush var i sluttampen av en presidentkampagn mot Bill Clinton och ändrade i denna sin egen inställning till en möjlig intervention. Om detta berodde på pragmatism eller en ärlig vilja att på sätt 'rädda' somalierna är självklart i princip omöjligt att veta (Western 2002 s.116-119).

Det är också möjligt att föra en diskussion om att Bush var villig att intervensera för att sätta demokraten Clinton i en svår situation när han tog över presidentskapet. Dock för Fox i sin artikel en diskussion om Bushs humanitära mål med interventionen samt att han var tämligen motstridig till en intervention så nära slutet av sitt presidentskap och utan att ha möjligheten att konsultera kongressen (Fox 2001 s.153).

Bush i slutet av sin presidentperiod var även angelägen att lämna tiden med en fullgod avslutning. Hans belief system hade varit med om/påverkats av Berlinmurens fall och Sovjets kollaps och en gloriös humanitär intervention i Somalia skulle vara något som ytterligare visade på det arv han ämnade lämna efter sig (Western 2002 s.137f).

5.1.1.5 Suveränitet

Den somaliska staten hade i början av 90-t i det tidigare nämnda inbördeskriget i princip upphört att existera vilket innebar ett synnerligen stort problem men även gjorde en intervention så mycket lättare än vad den är när det handlar om att intervensera i suveräna stater (Menkhaus 2003 s.407).

När man valde att intervensera i Somalia gjorde man det så småningom mot de stridande krigsherrar vilka kontrollerade en stor del av händelserna. I efterhand kan man speciellt se att FN's förste sändebud i Somalia hade en bra idé om hur man skulle kunna bygga upp den trasiga nationen från grunden, genom gräsrotsrörelser och stöd av äldste inom de olika klanerna. När man sedan intervenserade för att på sätt bygga landet genom de stridande krigsherrarna, vilka om man studerade somaliernas klasssystem ordentligt inte hade allt för

mycket makt om klanerna vilka de sade sig företräda stödde dem till fullo. Summa summarum, man sökte skapa stabilitet och bygga en ny hållbar nation genom att på sätt söka bygga landet på ett redan ohållbart fundament istället för att bygga ett nytt fundament vilket landet skulle kunna stå stabilare på (Wheeler 2000 s.177).

Barre som använt klanrivalitet för sina egna politiska mål och syften hade eroderat allt det som skulle kunna skapa en hållbar nationell utveckling (Abiew 1999 s.159f).

När sedan västmakterna med USA i spetsen invaderar ett land med den historia Somalia har är det dömt att misslyckas om man som gjordes sökte förändra landet utifrån istället för en fundamental inre förändring. På sätt och vis kan man även här dra paralleller till Irak och utvecklingen där vilken kan ses på likvärdigt sätt. På samma sätt som i Jugoslavien samt Irak hölls landet tidigare samman av en stark ledare vilken kunde spela ut inre motsättningar mot varandra.

Att inte Somalia efter Barres fall sågs som en suverän stat medförde att man inte nödvändigtvis behövde ta hänsyn till suveränitetsprincipen. Detta förenklar en intervention avsevärt då man i just detta fall inte hade något som direkt hindrade en intervention och ej heller motsatte sig en intervention.

Krigsherrarna vilka till viss del styrde Somalia hade inte någon legitimitet att förhandla för eller mot en intervention vilket gjorde att de till stor del kunde negligeras även om de som inrikesaktörer spelade stor roll. Att man inte tog någon direkt hänsyn till dessa krigsherrar fick självklart som resultat att dessa kunde vända opinionen inom Somalia mot en intervention och därmed fördjupa/förnya motsättningar vilka redan slitit landet i stycken (Wheeler 2000 s.177f).

5.2 Darfur

5.2.1 Förklaringsvariabler

5.2.1.1 Media

Det finns en stor risk att det inte blir någon nyhetsförmedling om inte landet i sig har något intresse av att få kännedom om vad som försiggår inom i detta fall Sudan. USA väljer idag vad som ska visas från Irak och på samma sätt som det inte finns något intresse i ett land att visa allt för mycket av negativa saker vilka kan stöta sig med den hegemoniska ställning som en stat ofta tillskansat sig. Detta för att kunna rättfärdiga sina handlingar samt kunna hålla

delar av sanningen från befolkningen om det skadar nationen i sig eller det 'styrande skiktet'. (Olsson 2006 s.108-112)

I Somalia 'såldes' svältande barn och det väcktes, bara för att det ens visades eller rapporterades från Somalia, en vilja hos befolkningen i i synnerhet USA att intervensera för att hjälpa 'dessa stackars fattiga människorna'. Opinion för en intervention väcktes därmed för ett land vilket man till veckan innan med största sannolikhet inte vetat något av värde om eller att det existerade. Ifrån Darfur kommer endast bristfälliga reportage och allt som oftast inga bilder vilket i sig är ett användbart instrument för att kunna väcka opinion för en intervention.

Västerländska journalister har haft svårt att ta sig in i Sudan och i synnerhet Darfur. Då den styrande regimen är direkt inblandat i stridigheterna så har den självklart inte något som helst att vinna på att dess politik i det nämnda området framstår i dåliga dager.

Att Al-Jazeera rapporterat från området men att detta inte spridits till resten av världen i större omfattning än vad som skett kan om möjligt förstås av att israel Palestina-konflikten på sätt är den oroshärd vilken vi som Olsson, Anders R beskriver i sin bok Lögn, förbannad lögn och journalistik fokuserar på. Medierna är som en såpavärld där man inte är speciellt intresserad av att följa upp en ny nyhet vilket skulle kunna avsluta en rapportering som fortgått under många år innan. Rättare sagt man är inte speciellt villig att se avsnitt 32 av en serie om man inte sett det 31:a men om man gjort detta så finns intresse för avsnitt 32 (Olsson 2006 s.71f). På så sätt kan man se den uteblivna rapporteringen från Darfur (och även andra konflikthärdar) i relation mot t.ex. just konflikten i mellanöstern. Samtidigt har mellanöstern möjligen större nyhetsvärde än ett avlägset land i Afrika vilket de flesta länder inte har något större intresse av.

5.2.1.2 System

Även om mycket är likt den struktur som rådde under tiden då konflikten i Somalia pågick så är det också mycket som har ändrats. Kina har under de senast åren fått en allt mer betydande roll inom världspolitiken genom att växa fram som en allt större ekonomisk aktör på den internationella arenan. Även om Kina inte ersatt Sovjet som likvärdigt stark och

motståndskraftig motpol till USA så har landets betydelse till en magnitud svår att förbise (Stephan M. Walt 1998 s.30).

Den klämmande punkten här finns på det ekonomiska planet då Kina i egenskap av att numera vara den dominerande produktionsnationen har ett tungt och betydande inflytande över den amerikanska ekonomin. På så vis utövar landet inflytande och motvikt gentemot USA utan att likt kalla krigets dagar vara en kapprustning som till stor del baserades på militära motviktsförhållanden (Eisenman et al. 2006 s.219-220).

En speciell faktor som bör placeras under *system* är det faktum att internationella relationer är av en annan karaktär efter terroristattacken på World Trade Center den elfte september 2001. Denna enskilda händelse har fått som konsekvens att jakten på terrorister och krig i förebyggande syfte lyfts högt upp på den internationella agendan på bekostnad av att man söker trygga mänskliga rättigheter i drabbade regioner. Denna enskilda händelse är av avgörande karaktär då man tolkar länders handlande inom internationell politik (Molier 2006 s.60ff).

Att skapa stabilitet i området är dock ett mål som självklart skulle vara av intresse för alla aktörer i detsamma och även USA. Ett instabilt styre i Sudan kan i längden hota deras *intressen* vilket i sig medför att USA är villiga att utöva politiska påtryckningar på Sudans regering vilket även skett (Bellamy et al. 2006 s.151).

Sen så kan man heller inte bortse från att det finns ett intresse av att på humanitära grunder få ett slut på den mänskliga katastrof som stridigheterna i Darfur innebär. Detta humanitära intresse är även något som de andra primära intressenterna i Darfur har då instabilitet i längden även hotar deras egna *intressen*. Konflikten i Darfurområdet vilket gränsar till Chad utgör även en krutdurk vilken i förlängningen om den sprids skulle kunna hota stabiliteten i hela området runt Afrikas Horn (Dagne 2006 s.13).

FN som institution är en direkt produkt av sina medlemmar och framförallt då säkerhetsrådets medlemmar. Vilket medför att deras *intressen* är det som, i mycket möjligt konspiratorisk tappning, styr vad FN som helhet beslutar sig för att göra i mån av humanitär intervention. Detta faktum åskådliggörs med största tänkbara tillfredsställelse med ett citat ur Nick Gronos artikel *Briefing – Darfur: The international community's failure to protect*. (Grono 2006 s.628)

”As for the UN, it is a creature of its members.”(Grono 2006 s.628)

USA är inte villigt att intervensera i området på grund av risken att stöta sig med de andra större makterna i världen. Kina respektive Ryssland har *intressen* och är motvilliga mot något som skulle kunna hota detta samtidigt som de troligen inte är villiga att ge USA ytterligare inflytande över strategiska områden runt arabiska halvön.

5.2.1.3 Intressen

Granskar man situationen i Sudan med en mer finslipad lupp kan det ge vägledning i varför en intervention tycks vara så svår att få till stånd. Kina har under de senaste åren flyttat fram sina positioner i olika afrikanska länder för att tidigt bearbeta och positionera sig eftersom man ämnar bli en stor och kraftfull aktör på den internationella arenan, motiven till detta styrs av egenintresse då Kina är intresserade av mineraler och andra naturtillgångar i olika afrikanska länder medan det motiveras med ett ömsesidigt utbyte (Eisenman 2006 s.219ff).

Till Sudan har Kina en handelsrelation i form av att man importerar olja från nationen och har därför avsikt att hålla goda relationer med Khartoum då en alltför hård politik mot Sudan skulle kunna skada ländernas handelsrelationer.

Även Ryssland inblandat i konflikten i form av oljeintressen men även vapenintressen då Ryssland handlar med Khartoum genom att sälja militär utrustning bland annat genom MIG plan (Zygar 2004). Både Kina och Ryssland har som sagt *intressen* i landet varför en intervention hotar dess *intressen*. Samtidigt är de heller inte intresserade av att pressa för en intervention på grund av brott mot mänskliga rättigheter då deras egen inställning till dessa i t.ex. Tjetjenien, Tibet och/eller Xinjiang skulle innebära problem för en sådan hållning (Grono 2006 s.628).

Kina har även egna militära styrkor i regionen vars primära mål är att försvara de oljetillgångar som ägs av Kinesiska företag, dessa trupper har emellanåt gått i clinch med rebellgrupperna som står i opposition till regeringen i Khartoum. Som största ägare av sudanesiska oljetillgångar ser alltså Kina en nödvändighet att inta en regeringsvänlig hållning för att på så vis konsolidera sin ställning (Lasker 2006 s 40).

Detta får sin verkan i att Kina i resolutionsbeslut har möjligheten att nyttja sitt veto om man befarar att resolutionen är av den karaktär att allt för stort missnöje skulle kunna yppas från Khartoum. Detta får givetvis konsekvenser på hur beslutsflödet och i vilket mån det går att ta vägen genom FN och säkerhetsrådet i denna fråga.

Intressant är att se hur USA handlar och följer situationen i Darfur speciellt som Bushadministrationen explicit uttryckt det inträffade i termer av ett folkmord. Samtidigt har USA strategiskt placerat ut trupper i subsahararegionen genom att hänvisa till arbetet kring terrorbekämpning och namngett detta med antiterroroperation. I verkligheten ter det sig snarare som att USA försöker stärka sin position i området i fruktan över att oljeresurserna går förlorade till bland annat Kina (Grono 2006 s.628).

USA som i Sudan inte förfogar över den största andelen oljeresurser utan här skuggas av Kina och andra länder är därmed av negativ inställning till Khartoum. Därmed finns det från den amerikanska administrationen inget intresse av att få slut på en konflikt och komma till stånd med en fredlig lösning utan förhoppningen om att rebellgrupperna lyckas störta regeringen står som en klart mer fördelaktig lösning (Stone 2006).

USA är redan idag en stor importör av olja från länderna kring Sahara och då givetvis Sudan inräknat. Av dagens oljekonsumtion i USA räknas idag att ca tio procent kommer från området i vilket Sudan ligger och i framtiden räknas det med att USA kommer att hämta ungefärligen en fjärdedel av sin oljekonsumtion från regionen (Lasker 2006 s.40).

Ställer man dessa två faktum mot varandra kan man se oviljan att agera i Darfur som en effekt sprungen ur kölvattnet från Kinas och USA:s kamp om naturtillgångarna i området vilket inte helt förvånande i detta fallet är olja.

5.2.1.4 Aktörsperspektiv

Bush Jr har efter den elfte september 2001 har kunnat använda sin personliga agenda i den politik han nyttjar. Genom att begagna sig av efterdyningarna av katastrofen i World Trade center har fokus kunnat flyttas till att helt och hållet kretsas kring bekämpningen av terrorverksamhet och lämnat humanitära katastrofer åt sitt eget öde för att trygga den egna statens säkerhet (Gelijn 2006 s.38).

USA är redan inblandat i allt för stor utsträckning i Irak samtidigt som Bush inte är allt för villig att utmana varken de andra kärnvapenmakterna på områden där de har *intressen* samt att han själv har *intressen* i landet. Efter attackerna den elfte september lanserade Bushadministrationen den så kallade Bushdoktrinen vilken i breda drag gick ut på att USA förbehåller sig rätten att använda vapen för att säkra den egna statens *intressen*, i och med Bush's 'krig mot terrorismen' blir detta ett mål vilket står över all annan politik på det internationella området (Ibid. 2006 s.44).

Det är även under dessa premisser som Bush kan hävda att beläggningen av trupper i området kring Sudan och det konfliktdrabbade området har grund i antiterrorinformationsutbyte (Grono 2006 s.628).

Bush Jr har alltså med elfte septemberkatastrofen som hänvisning kunnat ägna sig åt en mer personlig agenda utan att allt för stor opposition växt mot honom. På så vis kan man tillskriva honom som person en relativt betydande roll i hur agendan kring Darfurkonflikten är satt.

5.2.1.5 Suveränitet

Principen om staters *suveränitet* övertogs av FN vid dess bildande och har använts som skäl för att på sätt påvisa att staters *suveränitet* står högst. Att stater är suveräna blir därmed ett högre mål än beskydd av mänskliga rättigheter. Denna retorik kan man se i fallet med Darfur där Sudan är en suverän stat och vad som händer inom dess egna gränser är dess egen angelägenhet. Sudan styrande regim använder sig av Janjaweedmilisen för att utträta folkmord på ickearaber i Darfur och gömmer sig bakom retorik att det är inrikesproblem (Bellamy et al. 2006 s.45-49).

Här kan man se en direkt kontrast till händelserna i Somalia, som i direkt motsats inte hade någon eller något styrande organ som kunde fungera som organisatör av statens angelägenheter. Det fanns i Somalia inte något internt motstånd som satte sig emot FN:s försök/vilja att få till stånd en intervention, i Sudan är situationen annorlunda då där finns en fungerande stat som fungerar bromskloss när det gäller att komma till stånd med en lösning. Den fråga som man dock ska ställa sig i just detta och även många andra fall är om suveränitetsprincipen är en fullgod ursäkt för att en stat ska kunna behandla sina medborgare på ett sätt vilket nekar dem dess mänskliga rättigheter.

Enligt *solidarismen* ska respekt och efterlevnad av de mänskliga rättigheterna alltid vara ett mål vilket står över suveränitetsprincipen och även alla andra sorters regler/lagar vilka skyddar förtryckarregimer. Suveränitetsprincipen ska därmed förbises vid tillfällen där ideliga brott mot mänskliga rättigheter begås. Enligt en solidarist skulle därmed händelserna i Darfur gå under den andra principen för humanitära interventioner (läs teori)(Wheeler 2002 s.34).

Dock innebär detta synsätt att godtyckliga interventioner skulle kunna komma till stånd. För vem har den hegemoniska rätten att säga vad mänskliga rättigheter egentligen innebär och på vilket sätt kan denna rätt medföra mått av yttersta maktmissbruk. Suveränitetsprincipen som sådan fyller sitt syfte och skyddar nationer mot hot som riktas mot den enskilda nationen.

6. Slutsats

Genom att ha skärskådat de båda fallen ut i sömmarna kan man dra slutsatsen att trots dess likheter så finns det signifikanta skillnader som förmodligen bidragit till att utfallen blivit olika. Om vi börjar med att se till en av vår mening mest betydelsefulla indikatorerna *intressen* har de båda situationerna vitt skilda ansikten. Att olja har, är och kommer förmodligen vara en viktig handelsvara för USA är något som knappast gått att missa. Som största oljekonsumerande land behöver man trygga resurser utomlands för att inte behöva kompromissa med den så kallade 'amerikanska livsstilen'. Att Kina nu gett sig in i jakten på olja har bidragit/givit upphov till en situation där ekonomiska *intressen* blivit enormt viktiga i kampen kring de världsledande positionerna, kanske så viktiga att mänskliga rättigheter åsidosätts i strävan efter egenintressen.

Någonting som dels har och göra med USA och Kinas agerande på den internationella arenan är givetvis hur strukturerna i världsordningen för tillfället ser ut, att skillnaderna i dessa två konflikter inte är överdrivet stora kan man ganska lätt konstatera därför är det speciellt viktigt att rikta blicken mot de mer nyanserade skiftningarna. En faktor som förmodligen är svår att bortse ifrån när man granskar dessa två fall är det ändrade läget och den ändrade prioriteringsordningen kring internationella angelägenheter efter den elfte september 2001. Kanske låter det naivt och förhastat att tillmäta en enskild händelse så stor vikt, men faktum att det inträffade i världens mäktigaste land och för övrigt ett av världens kanske mest patriotiska land har gjort att effekten blivit därefter. Ser man till vilka frågor som varit

högprioriterade de senaste fem åren så ter sig påståendet om elfte septemberattackens effekter kanske inte så provocerande. Utifrån analysen av denna indikator kommer vi osökt in på nästa som i detta fall är starka förbundet med skeendet kring elfte september, nämligen det faktum att George Bush jr är och va president vid tillfället för det inträffade. Det är givetvis svårt att avgöra exakt hur stor del den ändrade agendaprioriteringen om vi får kalla den så han nu har men det är nog en helt vidlyftig tanke att han själv bidragit med att föra agendan åt det hållet. Men han starka religiösa övertygelse i beaktande ges incitament som stärker grunderna för detta antagande, speciellt som förövarna tillhörde en fundamental islamistisk förgrening. Det är givetvis spekulativt och svårt att sia i men det är inte en tanke som kan tas för omöjlig att konflikten i Darfur gått en ljusare framtid till mötes om en president med starkare personliga band till mänskliga rättigheter fått tillträda som ämbetsman år 2000 i USA. I detta avseende kan man se skillnaden mellan Bush senior och junior. Även under fadern hade världen genomgått signifikativa förändringar i form av ett kollapsat bipolärt världssystem vilket lämnade USA som enda större aktör. Man kan med detta som bakgrund se USA's intervention i Somalia som ett trendbrott mot en mer humanitär världsordning. Samtidigt så kan man se Somalia som en sorts testplats för denna nya syn på humanitära interventioner. Det som skiljer mellan nu och då är självklart att USA som stat inte hade några betydande *intressen* i landet samtidigt som *medias* roll på ett mer betydande sätt påverkande utgången.

Den för sig kanske mest säregna variabeln ibland dessa fem är förmodligen medievariabeln, en variabel med kort historia som egentligen såg sitt ljus så sent som på 60-talet när *media* fick en väldigt framträdande roll i Vietnamkonflikten. Vad vi har kunnat urskilja när vi tolkat dessa två fall är att båda behandlats väldigt olika av *media* då framförallt sett till rörliga bilder. Från Sudan och Darfurprovinsen har ytterst sparsamt med material visats. Detta får onekligen effekten att den internationella opinionen i västvärlden förblir sval och saknar då slagkraft som en pådrivande faktor när det gäller att lösa konflikten. Det är kanske en järv slutsats men ser man till hur många väpnade konflikter som för närvarande pågår världen över så tror vi få människor har vidare stort eller något intresse att engagera sig över huvud taget i en konflikt som inte ges det minsta utrymme i *media*. Det är nog mer sannolikt att man har åsikter och engagerar sig i konflikter som ständigt ges detta utrymme som konflikten Israel/Palestina där är det förmodligen inte otroligt att tänka sig att en stor del av den svenska befolkningen har åsikter huruvida den konflikten bedrivs. Medan diktaturen i Turkmenistan är

någon man kanske inte ens är medveten om. På så vis menar vi också att dessa två konflikten är föremål för *medias* påverkan, direkt i fallet Somalia där CNN och deras bilder på svältande barn troligen var en drivande faktor till att en intervention initierades, medan Sudan och Darfur indirekt drabbas genom bristen på levande bilder. Det är förmodligen inte för otroligt att en starkare opinion för en intervention skulle växa om vi även matades med bilder av gråtande barn som sörjde sina avlidna och skändade föräldrar.

Så till den sista förklaringsvariabeln och en som generellt är väldigt viktig när man diskuterar interventioner av något slag, nämligen *suveränitet*.

Är suveränitetsprincipen fortfarande giltig efter det att USA gick in i Irak. Visserligen angav man till synes solidaristiska skäl för en intervention men efter att alla bevis granskats etc. så kommer snarare en bild av en godtycklig intervention vilken bortser från suveränitetsprincipen fram. Tanken med denna är som tidigare nämnt att skydda mindre länder från imperialistiska stormakter vilka utan denna som i fallet Irak godtyckligt kan intervensera för en ur realistisk synvinkel maktpolitisk strävan efter att dominera viktiga naturtillgångar. Att tillåta sådana godtyckliga interventioner får som konsekvens att mindre länders självständighet sätts på spel för att mätta makthungrande stormakter.

Suveränitetsprincipen måste därmed bevaras och framförallt skyddas, dock bör man ha ett annat förhållningssätt till vad som är acceptabelt att tillåta vara inre angelägenheter och därmed inom ramarna för suveränitetsprincipen. I jämförelsen mellan Somalia och Darfur kan man tänka sig att denna aspekt är av en relativt avgörande betydelse, Somalia hade vid tillfället för interventionen ingen egentlig fungerande statsapparat utan var splittrat i olika klaner som härjade fritt i landet. På så vis fanns det ingen möjlighet för staten att officiellt ta avstånd och protestera mot en intervention. I Darfur däremot har regeringen en stark ställning och därmed möjlighet att gå emot FN:s begäran om att bistå med trupper i Darfur. Resultatet blir att det är svårare att rättfärdiga en intervention i Sudan då regeringen i Khartoum kan använda sig av sina rättigheter som suverän stat och med stöd av detta motsätta sig detta.

Frågan är om det är rättfärdigat att intervensera för att rädda det stora flertalet om det får som resultat att människor måste dö för att uppnå det mål som man har med en intervention. Vad ska vara ett hegemoniskt mål, speciellt i syn på *realism* och *solidarism* samt intervention generellt.

Hur pass tidigt är det rättfärdigat att intervensera, vilka brott mot mänskligheten har begåtts och i hur stor omfattning. Problem uppkommer dessutom med att se vem som utför brotten mot befolkningen som i Darfur. Statssubventionerade brott mot mänskligheten och den egna befolkningen genom att använda en instrument som regeringen officiellt tar avstånd från är uppenbarligen ett problem. Detta för att man inte bör straffa enskilda stater för det om händer på dess territorium då detta på sätt faller inom ramen för suveränitetsprincipen. Dock kan man i detta fall inte bortse från vilka som finansierar de brott som begås vilket innebär att en intervention på sätt är rättfärdigad enligt de principer som *solidarismen* lägger fram. Att förutsäga att lidandet i och med en intervention skulle bli mindre än utan en intervention är självklart omöjligt att förutse, dock finns värde i att stoppa en stats brott mot dess egna befolkning på rent humanitära grunder. Enligt *solidarismen* får likt en utilitaristisk synvinkel skadan som kan uppkomma genom en intervention inte överstiga den skada som åstadkoms innan. Hela denna diskussion återkommer konstant till utilitarismen och dess princip att man genom prognoser för utfallet av ett val kan sätta mått på lidande i detta fall före och efter en intervention.

Allt detta måste tas med i beräkningarna vilka leder till en intervention på humanitära grunder. Frågan är därmed egentligen inte om man ska intervensera i fall där en regering utför brott mot dess egen befolkning utan hur man i sina moraliska ställningstaganden rättfärdigar en intervention. Vad som är en rättfärdigad intervention blir en ytterst subjektiv åsikt. Dock kan man generellt komma överens om att en intervenering kan ses som vår moraliska skyldighet om ett land genomför brott som medför att man kan bortse från suveränitetsprincipen. Intervention på humanitära grunder måste dock alltid ske av en neutral aktör vilket om man ser till *realismen* endast FN skulle räknas som idag. Att FN som tidigare nämnt är ett 'creature of it's members' medför självklart vissa problem då de länder som tillåts intervensera efter *realismens* grundpelare kan ha inofficiellt själviska *intressen*.

Med denna problematik som ovan beskrivet kan det vara intressant att reflektera över hur det internationella systemet fungerar och agerar i situationer av mer elakartat slag, då överträdelser av de mänskliga rättigheterna tyckts behandlas som en lös paragraf utan något egentligt värde. Genom att studera dessa två fall och även genom att blicka på flera andra har vi dragit den slutsatsen att de internationella organ som bär det primära ansvaret för att dessa

regler och normer efterlevs (i detta fall FN) fungerar klart otillfredsställande. I det flesta fall när en intervention väl har genomförts är det oftast inte med mandat från FN utan något annat organ eller stat som på eget bevåg genomfört en enligt retoriken ”humanitär intervention”. Vårans slutsats att FN i dessa frågor är ett relativt maktlöst organ har snarare konsoliderats än motsagts. Vårans åsikt angående denna komprometterande situation är att FN med sitt säkerhetsråd och beslutsgången däri är mer eller mindre förödande när det gäller att försvara mänskliga rättigheter i nationer av sekundärt intresse för den rikare delen av världen. Med rådande beslutsgång av säkerhetsrådet då de fem permanenta medlemmarna i alla frågor har möjlighet att begagna sig av sin rätt till veto i de frågor som diskuteras, är det lätt att den humanitära aspekten faller mellan stolarna då större och för de beslutande nationerna mer viktiga frågor prioriteras. På så vis manifesteras ineffektiviteten på bekostnad av människoliv i de drabbade regionerna utan att en lösning närmar sig. Med facit i hand skulle det vara intressant att se en förändring när det gäller frågor som berör just mänskliga rättigheter. En intressant tanke på denna punkt är att skapa ett speciellt råd inom FN som behandlar och resonerar kring frågor som berör dessa delikata frågor. Ett organ som i just dessa frågor står över säkerhetsrådet och på så vis har möjlighet att fokusera på den aktuella frågan utan att för den skulle bli en politisk dragkamp mellan två eller flera internationella supermakter.

Vi har i denna uppsats försökt hitta en modell som kan vara generellt fungerande när det gäller att analysera huruvida förutsättningarna för en intervention är. Det är givetvis svårt att förutsäga om denna teori och de förklaringsvariabler som använts är fungerande i alla avseenden men vi menar ändå att de är valda variablerna är av sådan karaktär att de går att applicera i de flesta fall. Mest utsatt för kritik kan möjligen *suveränitet* vara då de flesta stater som begår överträdelser av mänskliga rättigheter är suveräna stater och Somalia var en så kallad ’failed state’, vilket måste anses vara relativt ovanligt. Vi menar även att det mellan de olika variablerna finns betydande samband vilket gör att de alla bör tas med i beräkningen vid en analys av fenomenet humanitära intervention.

7. Litteraturförteckning

7.1 Böcker

Wheeler, Nicholas J. 2000. *Saving Strangers – Humanitarian Intervention in International Society*, New York: Oxford University Press Inc.

Abiew, Francis Kofi, 1999. *The Evolution of the Doctrine and Practice of Humanitarian Intervention*, The Netherlands: Kluwer Law International

Olsson, Anders R, 2006. *Lögn, förbannad lögn och journalistik*, Stockholm: Natur och Kultur

Baylis, John – Smith, Steve, 2001. *The Globalization of the World Politics*, New York: Oxford University Press Inc., 2nd ed.

Stoessinger, J. G., 2005. *Why Nations Go to War*. New York: St. Martin's Press. 9th ed.

Choe, Yonhyok, 2003. *Valsystem och den representativa demokratin*, Lund: Grahns Tryckeri AB

Allison, Graham – Zelikow, Philip, 1999. *Essence of Decision Explaining the Cuban Missile Crisis*, New York: Longman 2nd ed.

7.2 Artiklar

Grono, Nick, 2006. *Briefing – Darfur: The international community's failure to protect*, African Affairs, 105/421, s.621–631

Menkhaus, Ken, 2003. *State Collapse In Somalia: Second Thoughts*, Review of African Economy, nr 97, s.405-422

Fox, John G, 2001. *Approaching Humanitarian Intervention Strategically: The Case of Somalia*, SAIS Review vol. XXI no. 1, s.147-158

Western, Jon, 2002. *Sources of Humanitarian Intervention, Beliefs, Information, and Advocacy in the U.S. Decisions on Somalia and Bosnia*, *International Security*, Vol. 26, No. 4, s.112–142

Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, 2005.
Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad. Andra upplagan.
Stockholm, Norstedts Juridik AB

Dagne, Ted, 2006. *Sudan: Humanitarian Crisis, Peace Talks, Terrorism, and U.S. Policy*.
CRS Report for Congress. Congressional Research Service: The Library of Congress

Walz, Stephan M. 1998. *International relations: One world, many theories. Foreign Policy*;
Spring 1998; 110; ABI/INFORM Global. s..29-46

Lasker, John, 2006. *Genocide, not enough to send in troupes?*, Black enterprice october 2006;
37,3; ABI/INFORM Global

Rosati, Jerel A. 2001. *The power of human cognition in the study of world politics*,
International Studies Review, vol 2, nr 3.

Bellamy, Alex J. – Williams, Paul D. 2006. *The UN Security Council and the Question of
Humanitarian Intervention in Darfur*, Journal of Military Ethics, Vol. 5, No. 2, s.144 –160

Eisenman, Joshua – Kurlantzick, Joshua 2006, *China's Africa Strategy*, Current History May
s.219-224

7.3 Internetkällor

Stone, Brendan 2006 13 Maj. *The Logic of "Humanitarian Intervention"*.
www.globalresearch.ca/index.php?context=viewArticle&code=STO20060513&articleId=243
6

Zygar, Mikhail, 2004 19 Dec. *Behind the UN Security Council Resolution: Chinese, Russian
and Indian Oil interests in the Sudan*. <http://globalresearch.ca/articles/ZYG409A.html>

Gelij, Molier, 2006. *Humanitarian intervention and the responsibility to protect after 9/11*,
<http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=430515>

